

EDODNJA DANICA.

Katolski cerkveni list.

№. 52.

V saboto 28. Grudna.

1850.

V zadevi nove cerkvene pesmarice.

Zavernem častite bravce na svoj dopis od 19. oktobra v listu „Danica“, ter jim tukej podam, kar se je per šolskim svetu 2. maja 1850 v Braslovčah obhajanim na vprašanje: Kako bi se dalo splošno petje per očitni službi božji zopet vpeljati, v zadevi nove cerkvene pesmarice sklenilo.

Splošno petje v cerkvi zopet vpeljati, so zbrani edinih misel, de je

1) pred vsim pesmarice treba, ktera naj bi, ako je mogoče, za vse slovenske škofije le ena in ravno tista bila. Ta pesmarica naj bi enkrat vse pesmi obsegla, ktere se pri božji službi navadno pojó, potem pa tudi pesmi ob praznikih in posebnih godovih navadne. Po tém bi se doseglo, de bi se Slovenec, v ktero cerkev bi koli stopil, petja lahko vdeležil, v svojo lastno in drugih spodbudo; kar pa zdaj ni mogoče, ker je cerkveno petje po raznih krajih preveč razločno.

2) V to pesmarico bi se mogle posebno vse stare pesmi vverstiti, zato ker jih ljudstvo čez vse ljubi in po večim že na pamet zna: pa tudi zato, ker so po svojim zapopadku in po svojih napevih skorej sploh v nar boljším cerkvenim duhu osnovane. Ker se pa vendar v starih pesmih mnogo pogreškov najde, kar gramatiko in prozodijo zadeva, naj bi se enkrat za vselej popravile, potem pa naj bi ne bilo več posameznim perpušeno, jih po svoji volji boljšati in prenarejati.

3) Pesmam bi bilo pa treba tudi zapopadku permerjenih in v cerkvenim duhu izpeljanih napevov dodjati, tudi prestopne igre, predigre in medigre (Übergänge, Präludien und Perambulationen) bi bile tukaj prav na svojim mestu. Zbrani tudi menijo, de bi per nobenim napevu znamenj takta in odstavkinih prenehlejev (Absatz-Pausen) manjkati ne smelo, in de bi se v té bukve tudi vse potrebne rubrike v slovenskim jeziku postavile. Vsi pričujoči namreč menijo, de bi bilo dobro, organistam in mežnarjem bukve v obliki cerkveniga rituala v roke dati, v kterih bi vse našli, kar koli jim je vediti potreba, de bodo zamogli svoje

opravila v cerkvi brez spodtike in zmote natanjčno in za pričujoče spodbudivno opravljati.

K točki 3 so šolski ogleda še svoje osebne misli dostavili, in prečastitimu škofijstvu v blagovoljno presojo predložili; namreč:

a) Dostava v cerkvenim duhu izpeljanih prediger in mediger se še zato kakor posebno potrebna kaže, ker bodo per imenitniših cerkvenih opravilih v povišanje slovesnosti tudi pogosto muzikantje poklicani, kteri pa žalibog! skorej ravno tiste igre igrajo, kakor per ženitvah in zgol posvetnih svečanostih. Tako imenovane „Polke“ in druge enake poskočnice so za cerkev ali per procesijah vpricho sv. rešniga telesa kej malo pristojne ter zamorejo v poslušavcih sicer vesele nikakor pa svetih in nebeskih misel in čutlejev buditi. Ako bi bila pa pesmarica po zgorej zaznamvani osnovi sestavljena, bi organistam tudi per enakih perložnostih lepe predigre kej dobro stregle, toliko več, ker se dotične veči dela od Baha, Mocarta, Händelna le malokdaj v njih rokah znajdejo, tako de med posameznimi pesemskimi oddelki ali kak kos iz tako imenovanih „oper“ ali pa druge prazne in vodene „fantazije“ igrajo, per kterih glava poslušavcov raztresena, serce pa merzlo ostane.

b) K povzdigi splošniga petja bi morebiti tudi perpomogla naprava, de bi se per celi službi božji navadno ne pela ena sama pesem z enim samim napevam. Ako ljudje celo leto per opravilu družiga ne slišijo, kakor „pred tabo mi klečimo,“ bodo težko težko veselje dobili petja se vdeležiti. Kratke in jederne pesmice s čednimi medigrami v modri spremembi, tako de bi posameznimu godovanju ali posebnimu delu svetiga opravila permerjene, pobožnost vernih podpirale, bi utegnile nar hitreje ljudstvo nagniti, popušeniga petja se zopet lotiti. Tako smo v nemškim Gradcu pred kakimi dvajsetimi letmi še perložnost imeli lepiga splošniga petja se razveseliti, kjer so do povzdigovanja eno in po povzdigovanju drugo pesem čedno vsi skupej zapeli. Lepa pesmica za vsred maše, po celi cerkvi glasno in veselo vzdignjena, je bila nekđaj, ko se še ni posvetna pevška modrija v cer-

kev vrinila, tista: „Zdej bomo vidili“ od Sanktusa do Obhajila.

c) Morebiti bi tudi nekoliko pozornost zaslužilo petje, kakor je v nemških krajih naše štajarske dežele v navadi, kjer per nekterih pesmih nar poprej predpevec jedno red (Vers) zapoje, in potem vse ljudstvo ravno tisto red ponovi. Kako veličastno je, ter seže v dno serca, ako se po tem načinu per povzdigovanji zapoje: „Svet, svet, svet,“ kakor se še per naših sosedih na Horvaškimi sliši!

d) Morebiti bi tudi posnemo zaslužila osnova mašne pesmi v bukvicah „Katholischer Katechismus“ der beiden Schmitz (gekrönte Preisschrift) str. 279 — 282, ktera pesem le samo pet oddelkov ima, po vsakim pa permerjene kratke molitvice vverstene. *)

e) K tej pesmarici bi se dobre cerkvene pesniške dela s perpravnimi napevi še zmiram poznej od prečastitih ordinarjatov kakor dodatek per poznejših izdajah lahko dostavljale, tako de bi pesmarica, kar njeno obsego zadeva, ne bila enkrat za vselej doveršena.

4) Kar potem vpeljavo petja in pervajo v petju zadeva, se je zbranim koristno in potrebno zdelo, učence že v začetnih šolah v petju posebno pridnostjo vaditi. Že mali otroci bi se mogli napeljevati, pesmi za šolarje, kakor se postavim v bukvicah „Sveto opravilo“ najdejo, čedno in gladko zapeti. Veči vsakdanji in nedeljski šolarji pa bi se mogli tako dolgo v petju vaditi, de bi vse saj navadne cerkvene pesmi brez pogreška peti znali. Misel vsih pričujočih pa je bila, de je dolžnost dušnih pastirjev, organistam per tem svetim opravilu po vsi moči pomagati.

5) Med tem so nekteri pričujočih vprašali, ali je koristno, de organist tudi pevke seboj na kor jemlje? Nekteri so menili, de kakor povsod, bi bilo

*) Kar našo osebno misel zadeva, moramo obstati, de bi tudi nam taka osnova z vverstenimi molitvicami posebno dopadla. Ako namreč organist nepretergano per celi maši oddelk pesmi za oddelkam le naprej in naprej orgla in poje, tako de pevci med posameznimi oddelki še časa nimajo, se dobro oddahniti; močno dvomimo, de bo ljudi veselilo, petja se lotiti. Vsak kristjan, kteri se ne kar telesno, ampak tudi v duhu v cerkvi znajde, ima še kej posebniga na sercu, kar bi posebno per sv. maši Bogu rad perporočil, ali njemu potožil, ali ga pomoči in usmiljenja prosil itd. Zato menimo, de bi bilo ljudem prav po volji, ako bi nar poprej zapeli; in v veličastnim in združenim petju si serce z zaupanjem navdali in k nebesam povzdignili, potem pa tiho molili in svoje prošnje in potrebe združene s Kristusovim terpljenjem in smertjo Bogu darovali. Kteri pa v taki znotranji gotovo nar boljši molitvi še vajeni niso, bi najdlji pa v kratkih molitvicah pesmarice koristen navod z resničnim duhovskim dobičkom sv. mašo slišati. Med tem pa, ko bi ljudje tiho molili, bi imel organist časa dovolj, v miločutnih ali pa veličanskih medigrah ljudstvo v svetim nadušenji ohraniti in blazivne predčutlje nebeške harmonije v njih srcih buditi. Ali ravno s temi besedami smo skelečo rano sedanjiga cerkveniga pevačta zadeli! Prav redko namreč ne kar na deželi ampak tudi v mestih nas sreča dojde, praeludiranje in perambuliranje slišati, v cerkvenim duhu deržano. S tem pa nikakor ne mislimo našim organistam kej očitati, ker

tudi tukaj nar bolje, po postavah sv. cerkve ravnati, kteri ni po volji, de ženske v cerkvi naprej pojó; de je tedej boljši, de naj bi organist sam naprej pel. Take predpevke malokdaj ponižne ostanejo, ampak se rade nad druge povzdigujejo, tudi marsikej nespodobniga se je že permerilo, kjer se moški in ženske na koru skupej shajajo. Tudi predpevke na koru per ženskih v cerkvi pogosto nevošljivost obudé in takó se pergodi, de te kar zato peti nočejo, ker une na koru naprej peti slišijo. Ta opomba je bila od vsih pričujočih kakor iz vsakdanje skušnje posneta in resnična spoznana.

Ker se je pa od druge strani oporeklo, de bi moral organist opešati, ako bi mogel per celim opravilu in še večkrat na dan sam naprej peti, je bilo opomnjeno, de, ako bi bilo le enkrat splošno petje vpeljano, bi ne bilo naprej peti toliko težavno; zakaj zadosti je, de organist versto le začne, in de petje v taktu ostane, semtertje s svojim glasom pomaga, kakor je to neprecenljivi Köppel v Celju storil. Potem pa tudi ni treba, de bi se per celim opravilu nepretergano pelo; in kratke pesmi s čednimi medigrami med pojedinimi oddelki bi ljudi še hitreje k petju nagnile, ker bi vmes tudi še nekoliko moliti utegnili.

Per tej perložnosti je bil tudi pobožni učitel Vegund v šolah s pohvalo v misel vzeti, kteri akoravno slabe persi ima, pa vendar petje mojstersko v cerkvi vlada. Že pred več leti je lepo navado vpeljal, de se nar boljši pevke, ktere tudi po fari zavolj svoje pobožnosti in ponižnosti nar bolj slové, vsred cerkve zbirajo, ktere, kakor hitro on versto na koru začne, harmoniško za njim potegnajo, tako de cela cerkev prav lahko za njimi zapoje.

6) Dalej se je opomnilo, ako bi bilo pa vendar temu ali unimu organistu pevk na koru neogibljivo potreba, de naj si pa pevk poiše, ktere nar bolje pojó in so tudi v taktu dobro vajene, potem

vemo, de tista njiva ne more obilne žetve obraditi, ktera je le pičlo sctev prejela, in to velja od naših šolskih perpravnic, kar cerkveno muziko zadeva; dotične muzikalne dela pa so v ceni veliko previsoko, kakor de bi se zamogli učitelji per svojih pičlih dohodkih z njimi dovolj preskerbeti. Le tiste učitele zadene naša očitna in glasna, pa tudi zaslužena graja, per kterih najdeš polno izbo teatralskih in drugih iger, zvunaj nekoliko pesemskih napevov, pa malo, de ne rečem, čisto nič cerkveniga. Po naši misli kaže to zlo posvetno serce od ene — nezvestobo v poklicu pa od druge strani. Slepec ne more od lepote barv peti in posvetno serce ne od lepote svetiga raja: tudi organist more narpoprej sam v svojih mislih in željah po nadzemeljski nebeški gloriiji hrepeneti, ako hoče s svojo muziko enake občutljeje v svojih poslušaveih buditi. Imamo pa hvala Bogu! tudi druge učitele, kteri veliko nalogo svojiga lepiga poklica v nje celi obsegi dobro umejo, in sitedaj tudi za vredno koralno muziko neutrudljivo perzadevajo. Žalibog! de nam je eden nar slavnijih organistov v naši škofiji, namreč v učenji šolskih pripravnikov neutrudeni in pobožni učitel Celjskih normalnih šol in organist per farni cerkvi gospod Köppel letašnje spomlad umerl. Tode imamo še tudi druge, in še več, kakor slišimo, se jih najde v Šekovski škofiji. Kar pa Ljubljansko škofijo zadeva, so nektare imena že preobče in preslavno znane, kakor de bi jih treba bilo, tukej še posebej imenovati. Pis.

pa tudi kakor dobre Kristjane zavolj svoje pobožnosti po fari slov, ktere ne pojejo zato v cerkvi, de bi jih ljudje zavolj njih lepiga glasa hvalili, ampak Bogu v čast, vernim v spodbudo in pobožno veselje. Mladenči in možje pa bi bili za to opravilo vsekako dostojniši.

H sklepu je bilo nekoliko oddelkov iz toliko praktičniga predgovora k „Majerjevi pesmarici“, kar cerkveno petje in orglanje zadeva branih, in z branjem eniga oddelka od tistiga govora, kteriga je veliki Veith „zur Jahresfeier der Gesellschaft für Kirchenmusik und Choralgesang“ per sv. Ani na Dunaji izustil (Homiletische Vorträge. Wien 1834. IV. Bändchen. S. 284—293), pretres tega vprašanja končan.“

K — .

Slavniga kanonika doktorja Veltha govorica v obletnico družbe za cerkveno glasbo in cerkveno petje.

(Pri sv. Ani na Dunaji.)

Tako je Bog svet ljubil, de je svojiga edinorojeniga Sina dal. Jan. 3, 16.

Skoz tmene viharne noči zablisketa luč na-prot vsa mila, in ko pozdrav miru iz daleke domačije se zasliši glas ves prijazen. Plašni popotnik oberne svoje oko proti luči, posluša na glas, in novo upanje se mu v persih zbudi. Pa luči zar zopet zgine, glas omolkne, noč in vihar terpita naprej. Pa vnovič se oglasi poprejšni glas, in se časi in časi ponovi, dokler se sčasoma juterna zarja svetleji prikaže, in se večkrat zaslišani glasovi v nebesko glasbo združijo in vredijo, ki veliko, čez vse veselo novico naznani. Sicer še tudi ta glasba zopet omolkne, vihar se zopet vzdigne, stara noč se zdi, de se temnejši še poverniti hoče, pa ne dolgo, in svetloba dneva se vzdigne ko premagovavka, in vnovič se razlega petje miru, in ne več v posameznim glasu, temuč v sto in sto glasih v veličastnim soglasji in v mili zlogi. In od zdaj se nebeska novica več ne zgubi, temuč se glasi po vesolnim svetu seream vsih tistih, ki na zemlji popotujejo in — išejo.

Kaj de ta prilika reči hoče, ne bo treba dolgo razlagati, kakor hitro se spomnimo velike pergodbe, ktera se je binkoštni praznik godila. Neznana noč je bila, ki je s svojo smertno senco in grozo nad človeštvam ležala, dokler so ga zmota in nevednost, spačenost volje, dušna smert zadolženja vklenjeniga deržale; in tako zlo temna je bila ta noč, de so globočino cele britkosti le tisti nekoliko zapazili, ki so bili nar vredniši in nar zvestejši med ljudmi. Vunder jim je naletel, že od začetka časov sem, marsikteri nebeski glas, ki jim je od previdnosti in ljubezni božje, od nekdanje sprave in poprave posamezne besede govoril, in so se tudi ti častitljivi glasovi pri mnogih starih rodovih zgubili, so se vunder, čedalje bliže in veseleji, v ustah prerokov ponavljali, dokler so se poslednjič, ko se je čas dopolnil, v celim razodetju, v ustah luči in življenja samiga v soglasno celoto zedinili. In ta visoka in sladka glasba, kakor je še do tistod ni bilo na zemlji slišati, je zgovorjena v besedah Odrešenika: „Tako je Bog svet ljubil, de je svojiga edinorojeniga Sina dal“.

Sicer, ko se je ta glasba prvič oglasila, še popolni dan ni napačil. Nikodem, ki je po noči k Jezusu prišel, je ni zapopadel, in tuli še sami apostelni ne; zakaj, kakor Janez pristavi: „še Duh

ni bil dan, zato ko še Jezus ni povelican bil“. In kakor edlove harpe molčijo, dokler veterc pozdravlja je jih, skoz strune ne potegne; in kakor so orgle mutaste, dokler sapni vlak po njih znotrajnih prostorih ne buči, po tem pa tudi, kakor hitro se jim roka mojstra perbliža, se v stoterih glasovih v veliki soglasbi zbudijo: tako so sedeli apostelni in učenci molčeči in plašni, dokler de je veliko delo sprave in odrešenja bilo dopolnjeno, dokler de je bil Sin človekov povelican, in se je sveti Duh kakor v bučanju viharja k njim doli spustil; „tedaj so bili vsi od Duha napolnjeni, in so začeli govoriti“, v mnogih glasovih in jezikih so se zedinili vsi v veliki soglasni kor. In kaj je bil glavni zapopadek veličastne soglasbe? — „Tako je Bog svet ljubil, de je svojiga edinorojeniga Sina dal, de kdor v njega veruje, ne bo pogubljen, ampak ima večno življenje“.

Tako je pa tudi god Jezusoviga rojstva, o kterim so angeli čast prepevali Bogu in mir ljudem, v resnici praznik soglasbe; praznik zopet vrvnane sprave med Bogom in človeštvam v cerkvi. In ker tudi mi danes v tej hiši Božji v pravim zapopadku besede glasbini praznik obhajati imamo: obletnico namreč družbe in naprave, ktere lep in dostojin namen je, pravo cerkveno glasbo in cerkveno petje podpirati in povikševati, se bo spodobilo in bo pristojno, zgor omenjene evangelske besede tudi od te strani premišljevati. Hočemo tedaj narpoprej visoki predmet premisliti, ki je v njih izgovorjen, z njegovo nasprotno stavko, in ključem njegovo razveze vred, drugač pa hočemo prevdariti, kako se ta veliki predmet v našim življenji in v kersanski glasbi izpeljati da. V ta namen še hočemo poprej Duha vse resnice in vsiga zastopka za njegovo božjo pomoč poprositi.

1.

Ako greški modri stariga veka tolikokrat mnogoslavne soglasbe nebeskih širjav opomnijo, ki bi se iz sukanja in mezenja nebeskih truplov, kakor mogočna glasba naredila: ako so davnej pred njimi, starodavni učniki Hindostanski terdili, de bi bila vsaka stvar od svojiga stvarnika eno poglavitno vižo za petje prejela, de bi vse skupej, vsaka v svojim glasu, veliko glasbo celiga sveta storile, nam vse to da toliko veči pravico, te prilike ne za gole dozdevke prevroče glave imeti, temuč za globokeje spoznanje reda in edinosti stvarjeniga sveta, ker tudi sveto pismo (Job. 38) od združeniga soglasja govori, ravno kakor od naverstenja vsih reči, ktere je Božja modrost po meri, vagi in številu določila. (Modr. 11.) In ako spričuje vesoljna natura, kolikor je človeški um dozda dognati zamogel, po svojih natančnih razmerah v številu, po sukanju nebeskih truplov, po izobraženju pozemeljskih stvari, pomezenju in stopnjah luči in farb in ne manj glasov, od večne Besede Božje, po kateri je vesoljni svet stvarjen: se sme ta prečudni red v resnici velika glasba vesoljniga sveta imenovati, ki se glasi v čast njegoviga Stvarnika. „Nebesa perpovedujejo čast Božjo, delo njegovih rok oznanuje firmament“. (Psalm 18.) Pa popolnost tega celiga soglasja, natančno doveršenje vsih akordov se izpeljava zavolj dveh reči iz življenja in djanja, iz zaderžanja človekoviga, in prvič sicer, ker bi on, ko duhovno bitje, z zavestjo in svobodo obdarovan, svojiga Stvarnika imel spoznati, najti in ljubiti, kar gole naturne bitja ne morejo; potem, ker ni golo du-

hovno bitje, temuč tudi naturno, tako de sta ta dva velika kraljestva stvarjenja, duhovni in naturni svet, v njem živo sklenjena. Po tej sklenitvi je človek ta veliki akord med duham in naturo, v njem doseže stvarjeni svet svojo skoncavo in dopolnjava, in ni kje plitvi izrek, ako se človeški svet v evangelijih večkrat sploh „svet“ imenuje.

De bo človek, kakor je njegova narvikiš nalog, v resnici celo soglasje vesoljniga stvarjenja izpeljal in dopolnil, se zamore to le zgoditi, ako se iz cele globočine svoje znotrajnosti, s prostovoljno izvolitvijo k Bogu oberne, ki mu s svojo blagomilostjo in ljubeznijo naprot pride; ako si Božjo voljo za svojo postavo izvoli, kateri se v ljubezni podverže, in tako namen svojiga stvarjenja, popolnost ali osrečenje svojiga življenja v Bogu in iz Boga doseže. Kakor pa, od svojoljubja vlečen, ljubeči in sveti volji svojiga Stvarnika nasprot ravna, in se večni postavi in visokimu namenu svojiga stvarjenja odtegne, je segel sprederzno roko v red sveta, je skazil lepo soglasje, je gerdi činder si naredil, razdvojen z Bogom, samim sebo, celo naturo je divjimu razredu, živinski spačnosti, slepoti in nevednosti v sužnost padel, in v tem strašnim razdertju bi se bil hitro v začetku v brezen vderl, ko bi se ne bil od zgor doli premagovavni, gospodovavni glas v grozni razred oglasil, ko bi se ne bila vstvarivna Beseda dala, od začetka zadolženja, narpoprej po znotrajnim glasu svarjenja, potem pa v dopolnjenim razodenju nesrečne stvari k luči in življenju nazaj pripeljati.

In to je pglavitni predmet, od kteriga so v nar starih časih vsi narodi vedili, in na kteriga se od Adama sem vse bitje in obstatje, vse ohranjenje in zaupanje človeškiga rodu vpira: „Tako je Bog svet ljubil, de je svojiga edinorojeniga Sina dal“. Nov in nebeški človek, potem tedaj Bog-človek je stopil med nas, ko Bog novo božje razodenje, ko človek spravo vsiga rodu prinesli. On sam je bil narvikiš in prečudni akord Božje in človeške zavestnosti v eni osebi, s svojo popolno pokorsino našo nepokorsino poravnati, z združenim soglasjem človeške volje v Njem z Božjo voljo spačeno glasbo naše volje razrešiti, in vsm svojim bratom rešenje od stariga dolga, dodeljenje razsvetljočiga in oživljajočiga Duha Božjiga in sprejetje v očetovo ljubezen Božjo spet zaslužiti. Ta veliki predmet tedaj, po osebi Kristusa, in v tej osebi za vselej in vekomaj dodelan, bi se imel od Njega v popolni stavi skoz vse takte ali veke časov brez preneha izpeljevati, to je zasluženje in gnada Kristusova bi imela do vsakiga človekapriti, in vsi se je po svoji prostovoljni izvolitvi vdeležiti, „de bi vsi, ki Na-nj verujejo, ne bili pogubljeni, temuč večno življenje dosegli“.

Ali to veličastno izpeljavanje akordov, ki bi se v vsakim narodu, vsakim človeku, vsakim jeziku in v vsih časih ko edina velika beseda odrešenja in poprave nazaj glasiti imeli, de bi ena vera, eno upanje, ena ljubezen vse napolnila, zadene tudi na svojo vrešočo nasprotno stavko, na divje zavrisk, ki ljuto nasprot krolijo, v tistim puntu stare človeške spačnosti, kjer zdaj posvetna mesena zastopnost v svoji globoki zabitnosti, zdaj zopet napuh, mesenost in drugi strastni glasovi stari prepri na tavžentere viže zopet ponavljajo. Popačena se torej zdi velika glasba človeškiga življenja na svetu, in vunder ima vrešočo zadevanje vsenasprotnih glasov le en sam splošni izvir: nasprotovanje namreč stariga ali pozemeljskiga, in noviga

ali nebeškiga Adama v človeškem rodu, kterih vsak se le obderži, ako drugiga premaga. Bolj pa, ko mesena modrost svojo glavo vzdiguje, ter se zoper duha in višji resnico vojskuje, toliko bolj si prizadeva s svojimi vrešočimi kvinti veliko glasbo evangelija prevpiti; povsod se naše puste dneve gorečnost napenja, uno glasbo oglušiti. In kaj je poslednji namen vsiga tega krika, ki se povsod po pismih in pesmih, v dozdevni pameti in nespameti, zoper narsvetejši in nar razveselivniši resnico vzdiguje? Kaj drugiga, ko, de bi človeštvo na Sina Božjiga več ne vervalo, in po tem takim — zakaj to izhaja iz besed našiga predmeta — se brez pomoči vekomaj pogubilo. „Zakaj“, kakor apostol žaluje, „beseda od križa je tistim, ki se pogubijo, nespamet“.

Se mar vpraša, kaj de se pod besedo „pogubiti se“ zastopi? Odgovorimo: barka se pogubi, ko se razbije in vtone; žival, ko strohni; človek pa, ki sicer zamore po duhovno umreti, pa ne po duhovno strohneti, se pogubi, če svoj zveličavni namen za vselej zgubi. Pa zaženejo tisti, ki so si s svojo nepokorsino terdo nasprotno stavko božje pravice sami perklicali, vrešoče vpitje, in homatijo z enim glasom: Bog ne pusti nikogar pogubiti se, Bog ne pogubi človeka na vekomaj zavolj tako imenovaniga greha, ki se le v trenutjih časa stori, Bog je ljubezen! — Kaj se da temu nasprot reči? Terdenje je resnično, je po sv. pismu, in ima tudi besede sv. evangelija za se. „Zakaj Bog ni svojiga Sina zato na svet poslal, de bi svet obsodil, temuč de bi svet po njem zveličan bil. Kdor tedaj v Njega veruje, ne bo obsojen, kdor pa ne veruje, je že obsojen, ker ne veruje v ime edinorojeniga Sina“, ker temo bolj od luči ceni, ker ediniga rešitelja od sebe paha, ki mu pomoč dati zamore in hoče; ker starimu, pozemeljskimu človeku se ne da slovesa in se torej nebeškemu Adamu odreče. Nihče pa zveličan biti ne more, ko le po ljubezni Božji ali svetim Duhu, kteriga podeljenje nam je Odrešenik sam zaslužil.

To je tedaj ključ v razvezo vsih vrekov (vgorov). Bog ne sodi (ne pogubi) nikogar, zakaj Bog je ljubezen; pa človek sodi ali obsodi samiga sebe, zakaj Božja ljubezen je čista, sveta ljubezen. Čista in sveta je Božja ljubezen, zakaj desiravno nobeniga dobička nima od človekoviga zveličanja, in ravno tako nobene škode od njegove pogube, mu je Bog vunder nar blažji dar podelil, ki zamore vstvarjenimu bitju visokost dati, samiga sebe zavestnost namreč in svobodo; čez vse to ponuja temu, ki se je po lastnim zadolženji sam zgubil in popačil, obilnost milosti, desiravno ga nikdar k spreobrnjenju ne sili, ravno zato ne, ker je svoboda duševna blagost in vrednost človeka. Kdor tedaj ponujaniga zveličanja noče, in v starim nasprotju terdovraten ostane, ne bo še le od viši oblasti obsojen; on sam je, ki si je obsojo izgovoril. „Iz svojih lastnih ust boš sojen“, pravi gospod v evangelii svojimu nezvestimu hlapcu. In tako se sicer zgodi, de se soglasje sveta zdi, kakor de bi iz nepokorsine in nezvestobe v posameznih dobah časa razderlo se in popačilo, pa prišlo se bo tudi enkrat k velikimu skončavanju glasbe, ki bo v veličastnih in mogočnih kadencah zgodovino sveta k koncu gnala; tačas narbolj vrešoči nasprotni krik velikiga vesoljniga akorda ne bo pačil več, ker bojo tudi ti, v revno nezmožnost pahneni, v celim razkačenju nespokorjeniga zadolženja svoje glasove z veliko glasbo, združiti in spoznati permorani: „Tako

je Bog svet ljubil, de je svojiga edinorojeniga Sina dal!^a Veči pa ko milost, bolj pekoč bo občut zadolženja, svetlejši ko luč, temnejši bo njej nasprot noč laži, v katerih bo resnica premagovavka ko grozomni blisk posvetavala se.

2.

Ako se zdaj iz visočin in globočin tega spoznanja obrnemo k temu, kar je v sredi obojiga, in se vprašamo za pglavitniši nalogo svojiga življenja, se ta z eno besedo izreče: Vera v Jezusa, ko Sina Božjiga, de zadobimo večno življenje; de namreč v moči te vere Njemu slišimo, se njegoviga zasluženja vdeležimo, in bi skoz Božjiga Duha v očetovo ljubezen Božjo sprejeti bili. Kakošna pa mora vera biti, de bo tako dobro sadje prinesla? Gotovo taka, ki se skaže v mislih, besedah in djanju, v pokoršini in življenju, ki nas perpravne stori, se ravno tako radovoljno Sinu Božjemu vdati in darovati, kakor je On to za nas na neizrečeno vižo storil; z eno besedo: živa vera. Hočemo pa še jasneje spoznati, kaj de bi živa vera bila, poprašajmo sami sebe, ali nauk verujemo, ki ga današnji evangeli izgovori. Je temu tako, verujemo terdno besede: „tako je Bog svet ljubil“, po tem je naša vera — vera v božjo ljubezen: prava vera v to ljubezen mora pa sama že k tej ljubezni hiteti, in po tem takim živa biti.

De bi nas pa živa vera v resnici z Jezusom združila, kako se to zgoditi, in le misliti zamore brez njegove resnične, prave in žive pričujočnosti med nami, po kateri ga zamoremo iskati, najti in posesti? Tu pa ni bil dan tako v naše izveličanje, de bi le kakim samimu veku slišal, temu rekel in obljubil je: „Glejte, z vami sim vse dni do kveca sveta“. Obljubil je po tem takim svojo živo obstajo v človeštvu, v moči in gnadi svetiga Duha; in to vedno delo in djanje Odrešenika z nami, de v Njem in z Njim živimo, kaj je družiga ko življenje cerkve? *) Kakor vsako posamezno človeško življenje v človeštvu svojo korenino ima, in je torej človeško življenje vse družbinsko, ravno tako je kersšansko življenje posamezniga človeka cerkveno življenje, ki svoje zemljiše, rast in izrejo le v cerkveni zavezi najde. Torej kristjan naj nikar ne stavi vse svoje naloge samo na to, de bi le tako imenovan pošten človek bil, ki pohvalo spodobniga, čistiga in pravičniga življenja vživa, ker vsaka resnična čednost, vsako Bogu dopadljivo djanje le v živi veri, le v združenju z zasluženjem Kristusovim dobro izhajati, in vso svojo moč in potrebno gnado le od Božjiga Duha zadobiti zamore, ki po obljubi Kristusovi v cerkveni družbi vlada. Le kdor je tej zavezi zvest, bo v zavezi ljubezni in življenja s svojim Odrešenikom stanovitno ostal, ker se vedno obstoječe daritve v presvetim rešnim Telesu in zveličavnih pomog cerkve, tako pa tudi tistih združenih pobožnih opravil vdeleži, ki vredeno Božjo službo storijo.

In glej, tukaj se oberne pot naših misel že do tretjiga in sosebna predmeta našiga današnjiga obhajanja, do visokosti in naloge kersšanske umetnije, in sosebno glasbene umetnije. Zakaj v službi združeniga, očitniga in torej zunajnega počesevanja Božjiga nam sveta umetnija naprot pride, de

v besedi in pridigi, v podobah, barvah in glasovih misli in občutenje znotrajniga gledanja in pobožnosti razodeva. In tukaj stoji obrazovavna umetnija tudi zastran cerkveniga življenja v visoki častitosti; zakaj od tistod, ko se je vidljivo razodelo, kar je večno in nevidno, in se je Božja visokost v človeški naturi perkazala, je malarju in podobarju naloga postala, to kar je Božje in nebeško, v pozemeljskih podobah izobraziti. Tudi zidarska umetnija spriča tukej svoj prelepi namen; v veličastni povzdigi svojih obokov in stebrov, v redu in razmeri častitiga poslopja duha Kristusoviga k višimu domišljenju tega povzdigovati, kar je veliko in sveto. Pa obstoječi tok misel, občutov, djanja volje, znotranjiga življenja, izgovori le umetnija, v resniškem hodu, v hvalnicah in psalmih; tekoči besedi pa gre na strani ko vedna spremljavka, pomagavka in povzdigovavka glasbena umetnija, ki je po tem takim pa še bolj bistveno, bolj živo in priserčno kakor druge umetnije s pobožnostjo in Božjo službo sklenjena in združena.

Zakaj v resnici, kdo ne občuti tega? Kar tica brez perut, govornik brez glasu, to je psalm brez harp, pesem brez viže, hvalnica brez soglasniga petja, in sploh združena pobožnost brez pomoči glasbene umetnije. Perute glasov v nebesa se povzdigajočih so, ki človekoviga duha in njegovo besedo k večni Besedi kviško neso, edinost soglasja v množini glasov je, ki red in edinost vesolniga sveta, in sosebno pa združenje in lepo edinost pridiguje, h kateri cerkev ljudi zbrati in združiti išče; in, kar podobe in barve in stebri v slikah pokazati ne morejo, in kar pridiga sama izgovoriti ne ve, in od česar sam Apostel obstoji, de ni človeku dano izgovoriti, tje še doseže dozdevni svet glasov; neizrekljivo izreči je sosebna pravica, ki je le glasbeni umetnji podeljena.

Ako so tedaj od tega spoznanja vojeni, že očaki starih časov, sosebno v starim testamentu si prizadevali, Božjo službo s petjem in brenkam oživiti, ako je posebno David vse pomoge na to obrnil, ktere je glasbena umetnija tačas imela, kakor se to sosebno iz 150. psalma vidi, tako slišimo v cerkvi noviga testamenta, in sicer hitro v začetku njeniga življenja, po vpostavi sv. rešnjiga Telesa, kako je Kristus sam hvalnico zapel, poprej ko se je v terpljenje podal, učimo se iz listov sv. Pavla in drugih pisem, de so se kmalo v prvih kersšanskih zbiralish hvalnice in psalmi peli, in sv. Avgustin v svoji očitni spovedi ne more dosti besedi najti, de bi globoko in mogočno ganjenje popisal, ki ga je to sveto petje v Milanski cerkvi v njegovim sercu naredilo. Pa cerkve sosebni glas premaganja in svete radosti, narmogočniši telo cerkvene glasbene umetnije, so vse obsegajoče orgle, ki vse višine in globine prešinejo, in v svojih mogočnih stopnjah in glasih Božje ko zemeljsko, vojsko ko zmago, jok ko veselje pred poslušajoče uho in občutno serce pripeljavajo.

Kdor si je tedaj to lepo opravilo zvolil, ne glasbene umetnije sploh, temu sosebno umetnije svete glasbe se prijeti, kdor cerkveno in koralno petje in pa cerkveno glasbo podpirati in vižati želi, naj se usede k orglam v duhu deviške umetnice, svete Cecilije, od ktere popis perpoveduje, de je evangeli vedno na svojim sercu nosila; zakaj njegova naloga ni nikakoršna druga, kakor de si tisti predmet čisto osvoji, ki ga v vsaki cerkveni glasbi in sosebno v vsakim glasbenim izdelku, ki je za per sveti maši, izpeljati ima, ta veliki evan-

*) Evangeliju, v Celji leta 1845 na svetlo danimu, je obrazik pridjan, ki to resnico v sliki kaže.

geljski predmet: „Tako je Bog svet ljubil, de je svojiga edinorojeniga Sina dal“. Na tem predmetu se vzdigne, kakor na svoji podlogi veselo angeljsko petje: Gloria, od njega se vzdiguje ko kviško plesajoče megle dišečiga kadila, graduale in aleluja. Iz tega predmeta se razvija, kakor cvet in sad iz bersta visoko Kredo, zakaj verujemo v vsigamo-gočniga Boga in Očeta, ki tako močno človeka ljubi, de mu je svojiga edinorojeniga Sina dal za Odrašenika. In v tej čisti, neizmerni ljubeznispoznamo svetost Božjo, ki se povečuje v Sanktus. In tista ljubezen, od ktere apostol govori: „On me je ljubil, in je samiga sebe za me dal“, ima v hvalježni ganitvi in skesani ponižnosti oznanovana in v pomoč klicana biti v vsih glasbenih razpeljavah za „Agnus Dei“. De, cela daritev sv. maše, kdo jo spozna, kdo jo zadosti cení, kdo jo veruje, ako ne prevdari v sercu teh besedi: „tako je Bog svet ljubil?“

Tako je tedaj očitno, de bo le tisti, ki ta poglavitni predmet živo spozna, resnost pričijočiga življenja, globočino človeške revšine, veličastnost odrašenja v svojih glasbenih izdelkih izlikati zamogel, kakor so to sicer vse priprosto vunder toliko gniljivo kersanski mojstri starejih vekov izpeljali, in se v novejšim času Haydn, Albrechtsberger, Vogler, Eybler in drugi dobro izveršili. Kdor pa tega živiga spoznanja in tega duha nima, bo izdelke za cerkveno glasbo ravno tako sostavljal (komponiral), kakor posvetni malarji s svetimi obrazami počno, namreč vse posvetno; on bo (kakor je že Atanazi Kircher zalovaje rekel) ves zapopadek pesem in duha svete cerkve zgrešil; on bo tisto spačenost z obema rokama podpiral, ko se gledišna glasba v cerkev nosi, cerkvena pa v gledišje; on bo z vrešočim hrupom, in vrisam mnogih instrumentov svoje notranje ubostvo pokriti iskal, to spakarijo se pa z gerdim napuhom poviksal in doversil, de si bo z večí skerbjo prizadeval, de bi se njegova umetnost občudovala, kakor de bi umetnija visokimu in svetimu namenu služila.

Kaj čem pa Vam sosebno na serce položiti, ki ste ko perpravniki za cerkveno glasbo, in ko učenci družbinske naprave tukej pričijoči? Hočete kersanski umetniki biti, de bi kersanskimu duhu k rasti pomagali, je potrebno, de veliki predmet dobro zapopadete in umete, kteriga smo ravno premišljevali; ako ga želite pa umeti in čisto zapopasti, je zopet potrebno, de to veliko resnico v lastnim djanju in življenju izpeljujete, in ste ji v kersanski pobožnosti in pravici vsi zvesti; zakaj, kakor sv. pismo uči: „ne glasi se verlo hvala Božja v ustah grešnika“, in kako hoče tisti v sladko soglasje duše zediniti, ki je še sam po svojim življenju popačen glas v kraljestvu Božjim?

Pred kraljema Jozafatom in Joramam je stal, kakor sveto pismo pové, prerok Elizej, in bi jima imel, ker ji je sovražnik stiskal, od Božje pomoči napoved dati; pa ni mu bilo to mogoče, ker ste mu nevolja in jeza, desiravno pravična jeza, serce raztogotile. In tu on zapové, de naj pevec s harpami pride: in ko je ta na harpe pel, je bila moč Gospodova z Elizejem, in prerokoval jima je pomoč in zmago. (IV. kralj. 3.) Soglasni brenk in petje je prineslo zopet mir in red v njegovo serce, in zdaj je še le bil pripraven za viksi spoznanje. V tej sliki spoznajte, moji gospodje pripravniki, svojo nalogo, in svoj poklic. Zakaj od dela in perzadevanja utrudeni, od skerbi tlačeni, od mno-

giga terpljenja in strast terpinčeni, stopijo verni v hišo Božjo; ko pridejo, nimajo praviga duha, strune njihovih sere so razpušene in nesoglasno napete. Vam je pa lepi dar izporočen, kmalo s pervimi glasi predigre serca poravnati, de bodo za obudenje in podučenje svetiga Duha pripravne. Tako je tedaj spodobno, koristno in potrebno, de danes Duha vse resnice, veselja in moči v pomoč zakličemo, de vsakiga izmed nas za njegovo delo, za njegovo učenost ali umetnijo okrepča, de mi, vsak v svojim od Božje volje mu postavljenim glasu v to nebeško pesem vdarimo. Tako je Bog nas ljudi ljubil, de je svojiga edinorojeniga Sina dal, de po njegovim zasluženji opravičeni pred njega pridemo; — tako je Bog nas ljudi ljubil, de je Duha svoje Božje učenosti in ljubezni nam poslal, de bi nas vse z Njim zedinil, de bi tukej in vekomaj v veselím soglasju njegovo veličastvo hvalili. Amen.

(Homiletische Vorträge v. J. E. Veith.
IV. Bdch. S. 273 ff. Wien 1834.)

Prestavil Stojan.

Sedajni obšir katoliške cerkve.

XIII. Avstriansko cesarstvo.

14. Ogersko. (Dalje.)

Peter Pazman. Ferdinand II. Bethlen Gabor.

Ko je bil Pazman nadškof postal, je kmalo najdel priliko tudi svojo politiško razumnost svetu razodeti in jo v prid Ogerske dežele obrniti. Cesar Matija, ki ni imel sam nič otrok, bi bil rad svojiga verliga bratranca Ferdinanda naslednika imel, ali protestantje, ki so vidili, kako zvest in serean katolčan je ta, so se mu kakor na Nemškim tako tudi na Ogerskim ustavljali, — še le v 2 mescih l. 1618 je bila Ferdinandova volitev za ogerskiga kralja od deželnega zbora dokončana. Za Ferdinanda so se vlekli nar bolj katoliški pervaki, kterih rodovin je bil Pazman še čez 50 k katoliški veri spreobrnil. — Ali kaj so počeli protestantje! Njih glava Bethlen Gabriel (Gabor) kalvine in že od l. 1613 Sedmograški veliki knez se je bil zvezal z českimi puntarji, vdaril 9. okt. 1620 katoliško armado per Presburgu, poklical 20,000 divjih Tatarov in 15,000 Turkov na Ogersko in spet per Neuhäuselnu katolčane natepel. Bethlen, kteriga so bili zdaj od Ferdinanda II. na pomoč poklicani Poljaki nabili, je bil v l. 1622 v Nikolsburgu seer mir storil, pa že v l. 1623 je bil spet v zvezi z nemškimi puntarji in je razdeval s 60,000 Turki majhno ogerske zemlje, ki je bila še v Ferdinandovi oblasti. V l. 1624 se je bil Bethlen spet v mir podal, ga v l. 1626 v tretje prelomil, dokler de je v l. 1629 k sreči za katoliško cerkev umrl.

V teh strašnih časih, ko so Lutherani in Kalvinci v zvezi s Turkuni katoliško vero v Evropi oničiti hotli, — v tih solza vrednih stiskah katoliške cerkve — so bili zlasti trije možje od Boga izvoljeni se silnemu perzadevanju protestantov zoperstaviti, na Bavarskim vojvod Maksimilian, v Avstrii cesar Ferdinand II. in na Ogerskim nadškof Peter Pazman. (Glej Zgodnja Danica Nro. 8, 9, 21 l. 1849.) — Pazman je vidil, de je to nar bolj krivo, de je toliko ljudi od katoliške vere odpadlo, ker niso imeli dovolj duhovnov in podučenj. V več farah že ni hlo več fajmoštrov najti; možje neduhovskega stanu, licenciati imenovani, so mogli duhovne opravila opravljati, — so

kerševali, poročali in mertve h grobu spremljevali. Temu pomanjkanju v okom priti je Pazman na Dunaji postavil seministvo za ogerske bogoslovce (Pazmanicum, ki še zdaj cvete. V Tirnavi je v l. 1624 postavil odgojilnico (Erziehungshaus) za plemenitnike. V pismu, s katerim jo je vtemelil, on pravi: Mladenci ne bojo tu imeli druge dolžnosti, kakor v božjim strahu pobožno živeti, se pridno učiti, dokler bojo v odgojilnici, potlej pa narodu in domovini zvesto služiti. Notranjo vredovanje in vodstvo te odgojilnice je izročil družbi Jezuitov, ktero je on svojo mater imenoval.

Kmalopotlej (1625) je bil on tako srečen, Jurja Zrinyi, Nikolavža Forgacs, Jurja Erdsevy, Andrea Balassa in celo rodovino Jakusić v katoliško cerkev sprejeti.

Pobožen Ferdinand II. bi bil rad svojiga sina Ferdinanda III. naslednika v svojih državah imel, ali na Ogorskim so mu protestantje z vso močjo nasprot delali. Zbor, ki se je bil v Oedenburgu zastran volitve kralja sošel, je zlo vlekel na Kalvinca Bethlena, le trije ogerskih pervakov so bili za Ferdinanda, namreč Payman, Waitzenski škof Stefan Senyeci in grof Esterhazy. Ali Pazman je vedil zborne naloge tako voditi, da je katoliška in torej avstrijska stranka zmagala. Svetoval je on naprej noviga palatina izvoliti, ubogali so ga, in izvoljen je bil grof Nikolavž Esterhazy, zdaj je za Ferdinanda že boljši kazalo. Se so protestantje (Bethlenova stranka) po vdovi Bathyani iskali cesarico premotiti, da bi se volitvi noviga kralja zoperstavila; zakaj če Ferdinand II. umerje, brez da bi bil njegov naslednik že izvoljen, so rekli, bo ona gospodarila. Ali cesarica je odgovorila, da po smrti Ferdinanda II. svojiga moza ne želi več živeti, toliko manj pa kraljevati. Tako je bil Ferdinand III. izvoljen.

Po tem zboru je Pazman v Giuru (Raab) in v Presburgu Jezuite vpeljal, v obeh mestih jim je na svoje potroške stanovanje perpravil. Dalej je bil on Ferdinanda II. pregovoril, da je vse duhovske posestva, ki so bile v posvetnih rokah, rešil, in jih zopet duhovšini dal. Duhovski stan je tako persel k moči in premoženju, mogoče mu je bilo odslej zadeve vere tudi z unanjimi pomočki podpirati. Pazman je nato imel zbor svoje škofije (Diöcesan-Synode) v Tirnavi. Nar bolj se je v njej pretresovalo: stan duhovnov (petrinarjev), minihov in pravice ostrigonskiga nadškofa. — V l. 1637 je Pazman postavil v Tirnavi vseučiliše in obernil v to 100.000 gold; iz svojiga. Vodstvo teh visokih šol je dal Jezuitam. Dal je bil tem šolam veliko bukev, in ponudil Turkam 30.000 gold. za ostanke slavne Korvinove knižnice, ki so bili v Budi: — tode ti niso hotli bukev predati, ktere so potlej v vojski prešle. Sploh ni nobeno leto prešlo v katerim bi Pazman ne bil kaj koristniga za vero in državo storil. Na perporočilo Ferdinanda II. ga je bil v l. 1629 papež Urban VIII. storil kardinala rimske cerkve z naslovom sv. Hieronima Hircoy, in v l. 1632 je bil on kakor cesarjev poslanec v Rimu rudeč klobuk prijel. — Spisal je bil do 20 večidel bogoslovskih bukev, in ker je on madžarski jezik ljubil in posebno lepo slovstvo v njem rabil, ga Madžari po pravici imenujejo očeta in kneza madžarske zgovornosti.

Pazmanov zgled je tudi druge ogerske škofo budit k posnemanju. Stefan Sennyec, škof v Vespri, je otekapitelške posestva, perpeljal spet korašje v Vespri, od koder so bili sto let poprej

od Turkov in puntarjev pregnani, in je spisal za nje postave, ktere zvesto spolnovati je vsak nov korar s persego obljubiti mogel.

Cesar Ferdinand II., kteriga protestantje in po imenu katolčani sicer grajajo, kteriga pa vsak pravi katoliški kristjan s spoštovanjem imenovati more, — njemu namreč se je nar bolj zahvaliti, da katoliška vera na Nemškim in v Avstrii ni poginila, — je umerl 15. svečana 1637, in kmalo potlej 19. susca 1637 je Bog tudi vredniga nadškofa in kardinala Pazmana iz tega sveta vzel.

Janez Kemeny, Bethlenov prvi svetovavec in torej Pazmanov sovražnik, hvali med Ogri tistiga časa tri može: svojiga gospoda kneza Gabriela Bethlen, in tega dva zopernika: palatina Nikolavža Esterhazy in kardinala Petra Pazmana. — Kemeny ima prav, ko se je bil Pazman jel glasiti, je bila katoliška duhovšina uboga, stiskana, boječa in je imela malo udov; ko je on umerl, je bila madžarska duhovšina premožna, mogočna, speštova, serčna in učena. Ko je bil Pazman se jel glasiti, je bilo Ogersko večidel že protestansko; ko je umerl, je bilo večidel katoliško.

(Dalje sledi.)

Konjar Hejtmanek.

(Dalje in konec *.)

V poslednjim pripovedovanji je bilo rečeno, da je konjar Hejtmanek, potem ko se je bil spreobrnil in ozdravil, zopet pričel svoje nekdanje opravilo, namreč, konjarstvo in mešetarstvo. V boleznii je bil sklep storil, da bo ves drug človek, ako mu Bog še zdravje da; pogledjmo, kako je ta sklep spolnoval.

Ob tistim času, ko je Petrovo bogastvo bilo jelo pojemat in njegova kupčija pešati, se je bil njegov sosed, Jakob ravno te barantije poprijel. Ker je bil pošten in perljuden, zraven tega pa ves bogoljuben mož, mu je tudi kupčija dobro teknila. V malo letih si je bil tako opomogel, da je bil zdaj med premožnišimi tistiga kraja, desiravno je bil, bi djal, iz nič začel. Le-ta, ki je vse Petrove okoljšine dobro vedil, ga zdaj za svojiga pomagavca pri kupčii naprosi, kar je Peter rad obljubil. Tako je Peter zopet v široki svet stopil. Bilo je ravno sveto leto. Peter, zurjen v svojim opravilu, je svojimu gospodarju veliko dobička perdobil; zavoljo tega mu je tudi Jakob mem tega, za kolikor sta se bila pogodila, velikrat kej pervergel. Z zaslužkam je Peter svoje dolgove poplačeval, ki jih je bil v svojih samopašnih letih skorej po vsih pivnicah krog in krog naredil, in pa svoji bogoljubni hčeri k živežu pomagal, kolikor se je moglo. Franca je namreč po smrti svoje matere sama hišo oskerbovala, si s pridnostjo marsikej perslužila. Zlasti je skerbela, se še bolj z Bogom skleniti, ker smert njene matere in očetove žalostne dogodbe so jo bile prav popolnoma prepričale, da na svetu je vse nečimerno.

Peter pa je imel dokaj perložnost, pohujšanje popravljati, kteriga je nekda delal. Večkrat je zadel med trumo pivskih možakov in je slisal, da so tu duhovne zaničevali, tam post grajali, drugej celo od svetiga leta premalo spostljivo govorili. Peter je mirno poslušal njih ugovore in zabavljice, potlej pa jim je

* Glej „Zgodnjo Dan“. N. 48. 1849. Ker konca tega „obrazca iz življenja“ od Fr. Pravdy nismo mogli v roke dobiti, ni bil obraz ondi dokončan. De bo pa povest celotna, smo persiljeni nekoliko priobraziti.

tudi mirno odgovoril, toda s tako resnôto in umetnostjo, da jih je vselej ugnal, in veliko zmed njih poboljšal. Posebno jih je ginilo, ko jim je pravil, da je tudi sam nekdanj tako govoril, kakor oni, ter jim je razložil, kako je na pravo pot peršal. In ker je bilo ravno aveto leto, je Peter še več perloznosti imel, govorjenje v verske reči in dela spokornosti zapeti. Viditi je bilo poslednjič, da je on bolj majonar kot kupčevavec. Toliko jih je njih zmot preprical, k poštenimu življenju naklonil, in pregovoril, se dobrot svetiga leta vdeležiti, da so nesrečni in zlo zgubljeni možaki, ki so kolikej vere še čutili v svojim sercu, nalaš njegovigatovarstva iskali, slišati tolažbe njegoviga govorjenja, in se k poboljšanju vneti. Mnogoteri mu je tožil, da bi rad dosegel dobrote svetiga leta, da se mu pa zdi, da je že vse prepozno in vse zastoj, ker je silo globoko v pregrehe zakopan. Ali Peter mu je vedil tako ljubeznjivo govoriti od neizmerniga morja božjiga usmiljenja, od perjaznosti nebeskiga očeta, s katero on zgubljene sinove, zlasti v svetim letu, sprejema itd., da ga je pregovoril pri spovedniku daljniga tolaženja poiskati. Tode tudi so se našli prederzneži, ki so jezicali, da je še zmiraj čas, da se bo to tudi na zadnjo uro poravnalo, če ne popred. Pa Peter jim je znal dobro v serce vtisniti, kako nevarno je pokoro odlašati, kako grozno je nad božjo milostjo grešiti, da božje usmiljenje se v maševanje spreoberne, kadar človek mero svojih hudobij dopolni, in da noben človek ne more vediti, če mu bo pravični Bog jutri še pomolil svojo usmiljeno roko, ako jo dans od sebe suje. K temu je vedil Peter toliko zgledov povedati, da je mnoge tudi nar terdovratniši pretreslo, in so v sveti pokori začeli iskati dušniga pokoja. Tudi je naletel take, ki so mu rekli, da bodo v drugo vero prestopili, v kateri je lažej živeti, kakor v naši, ko v nji zlasti spoved in pokora toliko težave prizadene. S tacimi se Peter ni veliko pričkal, ker je vedil, da to govorjenje ne izhaja iz prepričanja, ampak iz strasti in hude volje. Rekel je večji del nekako tako le: „Perjatelj! malo reč te poprašam: Ako bi bil ti na smertni postelji, kaj bi storil?“ in v marsikterim so se boljši misli obudile. Veliko dobriga je Peter per tacih perloznostih dopernašal, vender se mu je zmiraj zdelo; da je še le premalo, izmiti svoje poprejšnje madeže, toraj si je prizadeval tudi po družih potih za svoje grehe zadostovati. Noben dan ni pozabil za tiste moliti, katerim je kdej pohujšanje dajal, in kadar je kolikej utegnil, ga je bilo viditi, kako je po cele ure v cerkvi klečal in premolil. Kruh, ki ga je jedel, je bil mnogokrat s solzami okapan, in per mizi, ko se mu je še ljubilo jesti, se je večkrat spomnil svojih poprejšnih zmot, ter je žljico z roke djal in si pritergal.

Tako Petrovo djanje pa ni prav zlo dolgo terpelo. Bolezin huda vročina ali mačuh je bila v tistim kraji perčela in je tako divjala, da so v marsikteri hiši vsi stanovavei pomerli. Eno zmed prvih žrtev te bolezni je bila — Franca, Petrova ljubeznjiva hčerka. Kako močno, da je Petra bolela ta nepovračljiva zguba, je lažej misliti, kot popisati. Edina tolažba mu je bila, ker je vedil, da je čista kakor angele, in se nadjal, da je šla naravnost pred obličje božje, ter bila pridužena tistim, „kteri so nar bližej Jagnjeta, in za njim hodijo, kamor gre“. — Zdaj Peter vse druge opravila popusti, in se poda bolnikom streči. Noč in dan je bil okoli njih, in kakor podred v družinah, tako je zdaj bolnikom delil mnogo tolažila. Na svet ga zdaj ni kej več vezalo, in perpravljen bi bil tudi umreti, samo to ga je skerbalo, da je pokore še premalo. Čerke je bil v svetim letu že vsekrati obiskal, in tudi s tolažilam svetih zakramentov je bil poterjen. Toraj ga je toliko manj težilo, ko je tudi njega po trudnistrežbi

pri bolnikih bolezin položila. V bolezni je imel veliko tolažbe od svojih sinov Janeza in Šimna in zlasti od njunih žen, ki ste mu stregli, kakor svojimu lastnimu očetu. Tudi možje, katerim je poprej dobre svete dajal, so ga obiskovali, in marsikteri se mu ni mogel dosti zahvaliti, da mu je k toliko sladkimu dušnimu pokoju pripomogel. V tem so se Petrove ure stekle, in po tem, ko je bil vse dušne in telesne reči v red spravil, je bil vzet v deželo živih. Ravno poslednji dan svetiga leta je bil pokop. Marsikteri očenaš se je za njegovo dušo zmolil, in marsiktera hvaležna solza je na njegov grob rosila. J.

Razgled po keršanskim svetu.

Iz Nemškiga. V Majncu je per Kirhajmu in Šolu zopet en zvezek Stolbergovih zgodb vere Jezusa Kristusa na svitlo peršal. Pred 2 letama umerli Friderik Kere je to delo, v katerim se je do 86. leta svoje starosti trudil, do konca 12. stoletja doveršil. Veči del tega zvezka je še on spisal. Sklenil ga je pa Dr. Brišar, ki se je na polji cerkvene zgodovine že davno dobro izurjeniga skazal. V predgovoru objubi, vsake dve leti 3 zvezke na svitlo dati, in posebno cerkev zadevajoče pergodbe v pretres vzeti.

Iz Kopenhagna. Ker je po vstavi svobodnospoznanje vere pervoljeno, je avstrijsansko vladarstvo varstvo katolčanov v tem mestu iz rok dalo. — Obema duhovnama, ki sta bila dozda per avstrijsanskim poslanstvu v službi, je danski kralj viteški križ Danebroškiga reda v spoznanji njuniga hvale vredniga obnašanja podelil. —

Iz Prusovskiga. Duhovnik Šafranek je predstojništvu še le napravljene katolške občine v Bernavina iz lastniga premoženja 1000 tolarjev kot vlogo za plačo eniga učenika podaril, ter se nadjal, da se bo znesek po družih milih darovih kmalo zadosti pomnožil. — Nekdanji vojaški duhoven in zdanji pomočnik per sveti Hedvigi v Berolinu, Vavrečko, je po skladu 4000 katolškim vojakam na Prusovskim molitevne bukve podelil.

Iz Rima. Ni davno, kar je anglikanski duhoven Viljam Hen, rojen Irec, v Rim peršal. Kmalu po svojim prihodu je med starimi znanci tudi zdanjiga namestniga vodja irske družbe, Bernarda Smita obiskal ter se je z njim povratno od ločivnih verskih reči pogovarjal. Srečni izid tega pogovora je bil, da se je Hen v katolško cerkev vernil.

— Vpitje, ki se na Angleškim zavoljo ponovljenja cerkvene vladije vzdiguje, je Rimu le dokaza slabotniga stanja deržavne cerkve.

Iz Dunaja. Pravijo, da so zadeve greške (izhodne) cerkve že vravnane. Upanje imajo Romanci, da bodo nadškofa zadobili; vunder bo pa romanska cerkev s serbsko cerkvijo še vedno zvezana ostala.

Iz Angleškiga. Nadzornik Pasijonistov, oče Ignaci (Juri Spencer), zdaj po Irskim hodi, k molitvi za spreobrnjenje Anglezov spodbudovat. Časnik „Tablet“ naznani spis krivoverskiga dnevnika „Derri Standard“, iz kteriga imenitno sledi: „Kot brat angleškiga vikšiga svetovaveca, ki je nekdanj zmed nar bolj veljavnih udov svobodomisleče vlade bil, je častiti Juri Spencer nar vikši službo v anglikanski cerkvi smel upati, in ko bi bil tej zvest ostal, bi zdaj, kar se dvomiti ne more, krasno obleko in škofovo kapo namesto revneobleke in širokokrajnatniga klobuka Pasijonistov. Zato moramo spoznati, in to radi storimo, — da se je po vesti

vesti in iz nar čistejših nagibov iz anglikanske v katoliško cerkev vernil. Ko se je od svojih imenitnih rodovincev in perjatlov ločil, ko je službo popustil in se pridu odpovedal, ki ga mu je cerkev ponujala, v kateri je bil rojen, takrat se ni mogel previditi, da bo enkrat nadzornik Pasijonistov in drugi Peter Amienski, ki križansko vojsko oznanuje, sveto angleško deželo iz rok krivovercev potegniti. Zares so častiljivi duhovni, ki v tak namen raji od hiše do hiše ubogajme prosijo, kot da bi v viksim poslopji zapravljali, per kralju jedli ali v hiši prvih plemenitnikov spali. Po tem se perpoveduje, kako da je Spencer tudi v Derry peršel in tam tri dni pridgoval. Iz njegovih govorov se je to oznanilo: „Govornik je na prvo skazal, da je Angleško po svoji prejšnji velikosti, po svoji zdanji moči in po svojim bogastvu, po svoji zvezi z vsimi ljudstvi sveta in po svojim vteku v nje, nar veči podpora krivoverstva, in da bo ono ravno tako, če se spreoberne, nar veči podpora in slava katoliške cerkve. Od tod velika imenitnost dela, ki se mu je Spencer vsiga vdal. Na prvo ga je k temu ljubezen do njegove rodovine spodbudila, ki je vedno lepo in perjazno z njim ravnala: kar sam ne premore, to upa od veseljniga gibanja. Petem pa tudi svojo očetovino silno in iz serca ljubi, in jo torej želi od oblasti krivoverstva, ki jo 300 let tlačí, odrešiti. Spozna, da križansko vojsko v ta namen oznanuje, sam se Petra Amienskiga imenuje in vse Irce kliče zbrati se okoli njega; zakaj Irce morajo križanski vojaki biti. Ne pride brez poslanstva in pooblastenja: preden se je na pot podal, je Dr. Griffith, nar starši angleški škof, njegov namen poterdil, in tudi irski škofje so ga k temu delu spodbudili. Spencer je v govoru rekel, da bi bil Napoleon, ko bi mu bile okolščine tako perložne kakor križanski vojski, gotovo Angleško prijel in perdobil. V Londonu je 200.000 Ircev, v Manchesteru 80.000, ravno toliko v Birminghamu, veliko družih v družih mestih; na Irskim samim pa je velika vojska, ki ima 6 milijonov mož, izvoljeno ljudstvo božje, božji ljubljence med narodi. Pa kakšno orožje ima križanska vojska? Nar veči topovi, krogle, ki jih nikdar nezmanka, so: „Češena si Marija!“ Vsaki križanski vojak mora vsakdan vsaj eno Češenasimarijo za spreobernjenje Anglezov moliti, svoje rodovince, perjatle, sosede, posle tudi k temu spodbudovati, dalje v ta namen sveto mašo slišati in zakrament sv. rešnjiga Telesa prejeti. Irce, ki na Angleške pridejo, si morajo z vso močjo perzadevati, med temi, s kterimi se bodo soznali, vero razširiti; tako bi mogli posli, ki jih veliko iz Irskiga na Angleško pride, svoje sosesle, otroke gospodarjeve itd. v katoliški veri podučevati. Po taki zvezi in zavezi, ki je pa očitna, bi se angleško krivoverstvo kmalo vničilo. — V Irce, pravi dalje, je posebno zaupal; ko bi se mu ne vdali, bo med drugimi narodi križansko vojsko nabiral. Spencer je po tem od stanu katolčanov na Angleškem govoril. Ko bi bile vse katoliške cerkve v Londonu v nedeljo petkrat napolnjene, bi zamogel le tretji del katolčanov per sveti maši biti. Oratorijanci so samo za svet v Londonu 300.000 goldinarjev dali. V Liverpoolu mu je duhoven rekel, da imajo 8000 katoliških otrok in učilnic le za 1000 otrok. Krivoverci imajo veliko učilnic, v ktere tudi katoliške otroke jemlje, ki potem dostikrat vero zgube; posebno se to v tako imenovanih ubožnih učilnicah godi. Spencer je od hiše do hiše darov prosil za hišo, ki jo hočejo Pasijonisti per Londonu zidati in ki bo 60.000 goldinarjev veljala. Zahvalil je na zadnje katolčane za prijazno sprejetje in obilne darove. „Število poslušavcev“, tako sklene dopisavec, „je bilo silno veliko; tudi veliko krivovercev je bilo med njimi, ker jih je Spencerjevo slovito ime in

njegovo posebno oblačilo mikalo. V njegovim govorjenji ni bilo nič žaljiviga: nasproti, tako silne vneme se nikdar nismo s toliko umam, previdnostjo in priserčnostjo združene vidili. Tako govori krivoverski pisavec.

Iz Dunaja. Škofje gerške ločene cerkve, h kteri se večidel Serbi in Rumuni štejejo, so bili od ministerstva v zbor na Dunaj poklicani. Je pa med njimi nekako razdvojenje. Rumuni nočejo namreč vladi serbskiga patrijarha podverženi biti; sliši pa se praviti, da se Rumuni hočejo zopet s katoliško cerkvijo skleniti. — Daj nam Bog, da bi se to govorjenje vresničilo, in razsvetli tudi naše slovanske brate Serbljane, da bi tudi oni spoznali, kaj je v njih pokoj in zveličanje, ter se vernili v naročje matere Cerkve, ktera že dolgo po njih žaluje. Veselje se odpera sveti Cerkvi na Angleškem, vesele znamenja se sem ter tje slišijo tudi iz Nemškiga in iz družih krajev, morebiti ni silo delec, da se bo kej veliciga zgodilo; srečne oči, ktere bodo vidile! — Pogorelski odbor v Krakovim je te dni prejel 10.000 frankov, ktere so poslali sv. oče papež Pij po svojim poslancu na Dunaju. Polovica tega dnara je odločena za cerkve, polovica za pogorelee. „V viharji tolkih nesreč, tolkerih strast, tolkerih opravil sveti oči niso pozabili na nesrečo vernih otrok svoje cerkve, in pri vsi dnarni stiski prihiteli v pomoč davnimu katoliškemu sedežu Poljakov. Z občutkam resničniga navdha in sinovske hvalečnosti sprejmemo ta dokaz občinskiga spomina in blagoselčnosti Pija IX.“ Tako govori Krakovski dnevnik „Czas“ k unimu oznanilo. Zares, ko se sveti oče zmislijo na lepo katoliško Polonijo in njeno verne sinove, ki so v nar hujsih prekucijah vero ohranili, in nekteri zmed njih celo svoje pregnanstvo v to obračajo, materi cerkvi novih otrok pridobiti, lahko se jim njih občutljivo serce vneme, ji v nesreči pomagati.

— Tisti češko-bratovski Vestnik, iz kteriga se je nekaj kóklja tudi med Slovence raztrosilo, je svojo prehvaljeno češko-bratersko ljubezin in zanašljivost tudi s tem razodel, da svoj jezik nad tem brusi, ker na Angleškem katoliška vera moč dobiva, in ker je katoliško škofijstvo vstanovljeno.

Po sporočilih iz Rima so sveti Oče po veseljnim namestniku kardinalu Patricitu vsim duhovnam veliciga katoliškiga mesta poziv razposlali, v kterim se k nerednim duhovnim vajam spodbudujejo, ki bi imele več mescov terpeti. „Desiravno se sveti oče, se tam med drugim bere, verliga vedenja rimske duhovšine v času prekucije in hudodelstev dobro spomnijo, vunder močno žele, da bi vsi duhovni sleherne verste svoje zunanje in znotranje življenje v nekoliko dnevih preiskali v svojo poboljšanje in v oživljenje po pokladanji rok prejetih gnad.“ De se bo to tolikanj laže zgodilo, se po papeževim povelji več prostornih samostanov za sprejetje tistih duhovnov perpravlja, ki se hočejo v tem času vsim drugim opravilam in skerbem odtegniti. „Pomnite (govori, dalje veseljni namestnik), da ste perva duhovšina sveta; tista duhovšina, ki jo sv. Bernard nar lepši verdjano imenuje in iz ktere olik duhovnov veseljne cerkve izhaja; tista duhovšina, ki ima veliko srečo, da jo cerkveni poglavar, Kristusov namestnik sam neposredno vodi; tista duhovšina, v kteri se po svetim Ciprijanu nezvestoba vkoreniniti ne more. Pojdimo torej serčno in ponižno v sveto samoto. Naša molitev bodi stanovitna, naš duh bodi obernjen v božjo besedo, naše kolena naj se perpogujejo pred Gospodam med altarjem in cerkveno vežo, ter ga prosimo, da se sami posvetimo, da pa tudi ljudstvu milostivo odpusti, ga blagoslovi in zasluženih šib otme.“

Iz Milana. Lombardiški škofje so se tukej zbrali zgovoriti se, kako da se imajo cerkvene zadeve v oziru

države vravnati. To je tedaj tretji deželni zbor v avstrijskim cesarstvu, kateri se od prihodnjih cerkvenih zadev samostojno pogovarja.

Iz Prage. „Pražske Novine“ perpovedujejo, da se na Pemskim ne bo nova škofija napravila, in da se je sklenilo, 40.000 goldinarjev, ki bi jih bilo za plačo škofa, korarjev i. t. d. vsako leto potreba, v poboljšek tistih duhovnov obrniti, ki imajo piclo plačo ali že v pokoji žive.

Iz Monakoviga. Med tem, ko se dve leti sem le od vojsknega hrupa govori, cerkev serca vedno bolj umiruje, in tako se tudi vera vedno bolj spoštuje. Oznaveci znotrajnjega mira so vsi obhodniki, ki po potrebi časa na prvo v domači deželi apostolsko delo začnajo, ker se tukej taka ali pa že veči sirovost kaže, kakor v ptujih deželah gospodari. Veselo oznanilo je, da se nove cerkve zidajo in posvečujejo, da se naše cerkve v duhu cerkvene umetnosti popravljajo, kar tudi duha pobožnosti oživlja. Znamnje miru je naprava veliko učilnic in bolnišnic pod vodstvom cerkvenih redov, ki so si s svojim obnašanjem že davno spoštovanje vsih vernikov v Evropi in zunaj nje zadobili. Vse veli nas slišati, da se imenitni možje, tako pogosto kakor nikdar, v katoliško cerkev vračujejo. Znamenitno je tudi, da se samostalni in veljavni možje vsimu posvetnemu odpovedujejo, cerkvene družbe, katerih visoki namen je ravno povzdiga kerkanske omike v ljudstvu, z vso močjo podperati in tako nje same povzdigniti. V ravno ustanovljenim Benediktinarskim samostanu v Monakovim se je sloviti katoliški učenik Dr. Haneberg kot novinec podal in bo še zmiram učenik na viksi šoli bogoslovstva ostal. Ako se bo učenost zopet tje vernila, kjer je deset sto let zavetje dobila, bodo prenoje v oziru veliko taci naprav kmalo nehale, in one bodo mirno s tolikanj večim uspehom delale.

Ljubljana. G. Janez Reč, fajmošter v Polhovim-Gradcu so postavljeni fajmošter in tehant v Idrii.

Umerli so: Gospod Lukež Koporc, odslužen kaplan v Šmartnem per Litii, 15. vel. serp. — Gospod Matevž Hafner, novo-posvečen mašnik v Kranji, 2. grudna. — Gospod Janez Zalokar, odslužen duhoven na Goričici, 18. grudna. — Gospod Jožef Podlipnik, odslužen kaplan, v Gradu, 16. grudna. — Gospod Franc Vojska, fajmošter in tehant v Kamniku, 21. grudna t. l. — in gospod Janez Berce, odslužen kaplan, v Slavini 23. t. m.

Cerkveno slovstvo *).

Ravno so na svitlo prišle: Zgodbe svetiga pisma stariga in noviga zakona ob kratkim za mladost, in slehernimu v poduk in spodbudovanje. Zvezane veljajo 20 kr. in so na prodaj v c. k. primorski zalogi šolskih bukev v Terstu in drugih primorskih soseskah; dobe se torej po ravno tisti peti kakor druge šolske bukev iz Tersta. Te zlate bukev, ki jih je bil po viksim povolji in napeljevanji častiti in dobro znani gospod Luka Jeran, duhoven v Horjulu, z velikim trudam, pa tudi z velikim veseljem spisal, obsežejo na 20 polah v osmerki 88 zgodb in en perstavek iz svetiga pisma stariga zakona v prvem delu in 95 zgodb iz sv. pisma noviga zakona v drugem delu, ki mu je še sklep od svete katoliške cerkve in perstavek od sv. Petra, prvaka apostelnov in perviga poglavarja svete Cerkve perdjani. Za

vsako zgodbo, ki je ob kratkim iz sv. pisma vzeta brez ptujiga prestavka, sledi razlaga in poduk ob kratkim, kolikor je ravno potreba. Natis je prav čeden. Še popir je lepši kot v drugih Teržaških šolskih bukvah. Na zadnje je pa še sveta dežela ali Palestina narisana in tudi načert Jeruzalemskiga mesta perdjani; vse v čistim, gladkim slovenskim jeziku. — Lepših, koristnih bukev in bolji kup si jih pač omisliti ne moreš!

Perporočilo katoliških časnikov.

Na koncu leta bo morebiti marsikomu ljubo zvediti, kateri de so imenitni katoliški časniki, ki katoliško vero, resnico in pravico proti duhu nejevere, lažljivosti in krivice zagovarjajo, ljubezen do svete cerkve vne-majo, k kerkanskimu življenju spodbudujejo, kakor tudi novo bogoslovsko slovstvo pretresujejo; in to tolikanj bolj, ker se iz nevednosti, pa tudi iz vne-marnosti tolikrat zgodi, da se ravno tisti, ki bi imeli katoliške dnevnike sosebno podperati, na časnike naročujejo, ki jim za lep denar nar dražji blago, sveto vero, jemljó, njih dobro mater, sveto katoliško cerkev, zaničujejo in njih same kot njene otroke zasramujejo. Nar imenitni časnik, ki je posebniga perporočanja vreden, zavoljo ob-sega, ker se na državnim in cerkvenim polji obrača, kakor tudi zavoljo dobrega kupa, je: Die zu Köln erscheinende „Deutsche Volkshalle“. Izhaja zunaj pondeljka vsaki dan na veliki pôli in velja za tri mesce 2 gold. 49 kr. po pošti. — Dobrega katoliškiga duha so tudi državni dnevniki: „Das deutsche Volksblatt“ in Stuttgart; „das Mainzer Journal“ in Mainz, „die Augsburger Postzeitung“, „Oesterreichischer Korrespondent“ in Wien, „der Volksbote“ in München. — Na cerkvenim polji se obračajo: „Oesterreichischer Volksfreund“ in Wien (izhaja dvakrat v tednu, na pol pôli, in velja za pol leta 1 gold. 20 kr. po pošti; na zadnje ima tudi pregled vsih imenitnih pergodb); „Wiener Kirchenzeitung“ (izhaja trikrat v tednu, na pol pôli, velja za pol leta po pošti 5 gold. 20 kr.); „Katholisches Blatt aus Mähren“ in Brünn (izhaja enkrat v tednu, na pol pôli in velja po pošti za celo leto s perklado 4 gold., brez perklade 2 gold.); „Katholische Blätter aus Tirol“ (izhaja dvakrat v tednu na pôli z enkratno perklado, in velja po pošti za pol leta 3 gold. 10 kr.); „Katholischer Wahrheitsfreund“ in Gratz (izhaja trikrat v tednu na pol pôli in velja za pol leta po pošti 2 gold. 30 kr.); „Katolički list Zagrebački“ (izhaja enkrat v tednu na celi pôli in velja po pošti za celo leto 5 gold.); „Hlas gednoty“ v Bernu (izhaja enkrat v tednu na pol pôli in velja po pošti za celo leto 1 gold. 52 kr.); „Theologische Monatschrift“ in Mainz (cena za 12 zvezkov po bukvarjih je 5 gold.); „Ambrosius“ in Regensburg (cena za celo leto po bukvarjih 3 gold.); „Philothea“ in Würzburg (tudi 3 gold.); „Sion“ in Augsburg (6 gold. 40 kr.); „Sion neue“ in Augsburg (6 gold. 40 kr.); „Theologische Quartalschrift“ in Tübingen (5 gold.); „Zeitschrift für die gesamte katholische Theologie“ in Wien v zvezkih à 1 gold.; „Der Katholik“, eine religiöse Zeitschrift in Mainz (v 24 zvezkih 8 gold.)

Opomba. Prihodnjimu listu „Zg. Danice“, t. j. prvimu od leta 1851 bo kazalo za leto 1850 z zavitkam pridjano. Zavoljo božičnih praznikov se je to pot „Zg. Danica“ za dva dni zakasnila. Tudi prvi list prihodnjiga leta se bo še le v petik, t. j. 3. prosenca razpošiljal.

*) Pod tem naslovom se bodo zanaprej v „Zg. Danici“ vse slovenske bukev, ki verske reči zadevajo in od kterih bo vredništvo zvedilo, naznanje dale.